

<https://doi.org/10.70972/gad.1254602>

Zorunlu Göç Sürecinde Uluslararası Örgütlerin Politikaları: Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği Örneği

Derleme Makalesi

Makale Geliş Tarihi: 21 Şubat 2023

Makale Kabul Tarihi: 28 Kasım 2024

Yazar Bilgileri:

Ahmet Samet TOKDEMİR

Selçuk Üniversitesi

tokdemirahmetsamet@gmail.com

ORCID: 0000-0003-0086-3191

Özet

Arka Plan: 2011 yılında başlayan Suriye iç savaşıyla birlikte ülkemize gerçekleşen göç dalgasıyla birlikte zorunlu göç olgusu toplum nezdinde dikkat çekici bir hal aldı. O tarihten günümüze kadar ülke merkezli ve uluslararası örgütler ekseninde pek çok politika üretildi fakat bu politikalar yaşanan insanı dramı çözmeye yetmedi. Bu durum da özellikle uluslararası örgütlerin başarısızlığı ve işlevsizliğini gözler önüne serdi. Bu durum da makalenin ortaya çıkmasına sebep oldu.

Amaç: Zorunlu göç süreçlerinde dünyanın önde gelen kurumları olan Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği'nin yetersiz kalmasının sebeplerinin araştırılması amaçlanmıştır.

Yöntem: Çalışmanın ana eksenini oluşturan Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği ile ilgili veriler ve bilgiler, resmi yollardan yapılan açıklamalar ve veriler dikkate alınarak incelenmiştir. Ayrıca literatür taraması yapılarak konu ile ilgili detaylı analizler yapılmıştır.

Bulgular: Zorunlu göç sürecinin tüm tarafları, göç konusunun ortaya çıkardığı olumsuz durumların çözümü hususunda ülkelerin ve uluslararası örgütlerin işleyişindeki hegemon devletlerin çıkarları ekseninde politikalar geliştirildiğinden istenilen fayda sağlanamamıştır. Başarının sağlanması için evrensel insan haklarına dayanan bütünlükçü göç politikalarının gerekliliği ortaya çıkmıştır. Çalışmada zorunlu göç süreçlerinin ana aktörlerinden olan kaynak ülke, hedef ülke ve sığınmacı ile mültecilerin durumlarına yönelik uluslararası örgütlerinin politika geliştirme süreçleri ile sonuçları Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği ekseninde incelenmiştir.

Sonuç: Çalışmada, insan hak ve güvenliğinin merkeze alınmadığı ve zorunlu göç sürecinin ana aktörleri olan kaynak ülke, hedef ülke ve sığınmacı ile mültecilerin durumları ayrıntılı olarak analiz edilmediği takdirde krizlerin çözümünde başarı sağlanmasının zor olacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Zorunlu Göç, Mülteci, Sığınmacı, Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği.

<https://doi.org/10.70972/gad.1254602>

Policies of International Organizations in the Process of Forced Migration: The Case of the United Nations and the European Union

Compilation Article

Article Arrival Date: 21 February 2023

Article Acceptance Date: 28 November 2024

Author:

Ahmet Samet TOKDEMİR

Selçuk University

tokdemirahmetsamet@gmail.com

ORCID: 0000-0003-0086-3191

Abstract

Background: With the wave of migration to our country with the Syrian civil war that started in 2011, the phenomenon of forced migration has become remarkable in the society. Since then, many policies have been produced in the context of country-centered and international organizations, but these policies have not been enough to solve the drama. This situation in particular revealed the failure and dysfunction of international organizations. This caused the article to appear.

Purpose: It is aimed to investigate the reasons for the inadequacy of the UN and EU, the leading institutions in the world in compulsory migration processes.

Method: The data and information related to the UN and EU, which constitute the main axis of the study, were examined by taking into account the statements and data made in official ways. In addition, a literature review was conducted and detailed analysis was made about the subject.

Results: All parties to the compulsory migration process have not been provided the desired benefit as they have developed policies in the interests of hegemonic states in the functioning of countries and international organizations in the solution of the negative situations raised by the migration issue. The necessity of integrative migration policies based on universal human rights has emerged to ensure success. In the study, the policy development processes and results of the source country, target country and international organizations for the refugee and refugee situation, which are the main actors of the forced migration processes, were examined in the UN and EU axis.

Conclusion: In the study, the source country, where human rights and security are not taken to the center and are the main actors of the forced migration process, is, if the situation of the target country and asylum seekers and refugees is not analyzed in detail, it is concluded that it will be difficult to achieve success in solving the crises.

Keywords: Forced Migration, Refugee, Asylum Seeker, United Nations, European Union.

1. Giriş

Göç olgusu, insanlığın var olduğu günden bu yana gündemdeki yerini koruyan konulardan biridir. İnsanlar, içerisinde bulunduğu şartlara göre kimi zaman başka bir şehre, kimi zaman ise başka bir kıtaya göç etme gereksinimi duymuştur. Günümüzde, dünya geneli dikkate alındığında 281 milyon kişi yani dünya nüfusunun %3,6'sı doğduğu ülkenin dışında yaşamına devam etmektedir (IOM, 2021). Bu insanların büyük bir kısmını, zorunlu göçe maruz bırakılan insanlar oluşturmaktadır. Zorunlu göç, insanların bireysel veya toplu bir şekilde yaşaması imkânsız veya çok zor olan yaşam alanlarını terk etmeleri ya da terk etmeye zorlanmaları durumunu ifade etmektedir (Altay Kaya, 2021). Terör, şiddet, insan hakları ihlalleri, zulüm, kamu düzenini bozan olaylar, doğa olayları, depremler, kuraklık, iklim değişikliği, küresel ısınma gibi sebepler de zorunlu göçe sebebiyet verebilir. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) tarafından 2021 yılında yayımlanan “Global Trends Forced Displacement In 2021” (Küresel Eğilimler 2021’de Zorunlu Göç) başlıklı rapora göre, 89,3 milyon kişi yukarıda belirtilen sebeplerden ötürü yerinden olmak zorunda bırakılmıştır. Belirtilen sayının 8 milyonunun sadece son 12 aylık süre içerisinde meydana geldiği belirtilmiştir (UNHCR, 2021:2). Suriye, Güney Sudan, Venezuela ve Afganistan gibi ülkelerde son yıllarda artarak devam eden iç savaş, çatışma, siyasi belirsizlik ve ekonomik bunalımlar, mülteci ve sığınmacı sayısının bu kadar hızlı bir şekilde artmasına neden olan en etkili faktörlerdir.

Göç, ekonomik, kültürel, siyasal ve toplumsal pek çok etkene bünyesinde barındıran ve sağladığı nüfus hareketliliğiyle dünyanın büyük bir kısmını yakından ilgilendiren bir olgudur. Ülkelerin ve toplumların demografik ve toplumsal yapılarında önemli değişiklikler yaşanmasına neden olan bu hareketlilikler, iç çatışmalar, ekonomik bunalımlar, ülke içindeki adalet sisteminde bulunan eksiklikler, terör ve doğal afetler gibi nedenlerden dolayı insanların yaşadıkları yeri terk etmeleri sonucunda meydana gelmektedir.

Farklı zamanlarda farklı nedenlerle ortaya çıkan göç hareketleri tarih içerisinde dünyanın farklı yönlerine olacak şekilde cereyan etmiştir. Geçtiğimiz yüzyılda yaşanan göçler; kıtlık, savaş ve köle ticareti gibi nedenlerle Afrika ve Avrupa'dan Amerika'ya olacak şekilde yapılırken, günümüzde ise teknolojik gelişmelerin yaygınlaşması, ulaşım ve iletişim kanallarına olan erişimin kolaylaşmasının bir sonucu olarak daha çok yeni iş imkânları ve daha iyi şartlar altında yaşamak için yapılmaktadır (Güllüpınar, 2012). Tarihin farklı dönemlerinde farklı neden ve şekillerde yaşanan bu göç hareketleri toplumlar üzerinde derin etkiler oluşturmuştur. Bu göçlerin neden ve sonuçları ile ortaya çıkardığı etkiler, dönemin sosyal, ekonomik ve siyasi konjonktürü ile yakından ilişkilidir. Bu göç hareketlerinin neticesinde yaşanabilecek olan sorunlara karşı hedef ülkeler tarafından belirli politikalar üretilmektedir. Üretilen politikalar sığınmacı ve göçmenleri kabullenen, sahiplenici olabildiği gibi reddedici özellikte de olabilmektedir (Duruel, 2017). Göç hareketleri neticesinde hedef konumunda bulunan ülkeler tarafından belirlenecek politikalarda toplum ve bireylerin huzuru için etkili bir politikanın oluşturulması esastır. Bunun için de göç sürecine dâhil olan kaynak ülke, hedef ülke ve sığınmacı ile mültecilerin bir bütün olarak ele alınması ve bu eksende yapılacak analizler neticesinde politikaların hayata geçirilmesi gerekmektedir.

Göç, her ne kadar sosyal bir olgu olsa da ülke politikacılarının söylemleri ve göstermiş olduğu tutumlar nedeniyle her geçen gün daha da siyasilleşmektedir. Bunun en büyük nedeni göçmenlerin ulusal çıkarları, sosyal ve ekonomik yapıyı olumsuz etkilediği yönündeki değerlendirmelerdir. Bu değerlendirmeler, ülke yöneticilerinin kendi siyasi önceliklerini tek taraflı olarak hayata geçirerek sığınmacı ve göçmen haklarını koruyan uluslararası düzenlemelerin yok sayılmasına yol açmaktadır. Bu durumun uluslararası örgütler nezdinde de çözülememesinin sebebi, örgütleri yöneten liderlerin aynı zamanda ülkelerin yöneticileri olmasıdır. Bu iki durum, makalenin de odaklandığı sorunlara karşı kapsamlı ve kalıcı çözümler bulunamamasının en net nedeni olarak görülmektedir.

*Zorunlu Göç Sürecinde Uluslararası Örgütlerin Politikaları:
Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği Örneği*

Günümüzde göç süreçlerinin önemli bileşenleri olan kaynak ülke, hedef ülke ve sığınmacı ile mültecilerin bir bütün olarak değerlendirildiği, küresel aktörlerin süreci manipüle etmediği, yerel aktörlerin daha fazla söz sahibi olduğu, daha etkin ve gerçekçi bir küresel göç yönetişimine ihtiyacın olduğu açıkça görülmektedir (Altay Kaya, 2021). Asıl problem, günümüzde yaşanan göç olayları ve beraberinde yaşanan olumsuz gelişmelerin çözülmemesinden değil, sürecin bileşenlerinin durumunun dünya ülkeleri ve uluslararası örgütler tarafından bütünlükçü ve kapsayıcı bir şekilde ele alınmamasından ve organize olarak hareket edilememesinden kaynaklanmaktadır. Bu problemin çözümü noktasında başarının sağlanması ve istenen verimin alınması hususunda ülkelere ve uluslararası örgütlere büyük görev ve sorumluluklar düşmektedir.

Tüm bu hususlar ekseninde çalışmanın ilk bölümünde, göç ile ilgili kavramsal açıklamalar yapılacaktır. İkinci bölümde, zorunlu göç kavramı ve mevcut yaklaşımlar değerlendirilecektir: Son bölümde ise, uluslararası örgütlerin göç politikaları dünyanın en köklü ve üye sayısı bakımında en kapsamlı uluslararası örgütlerinden olan Birleşmiş Milletler'in (BM) ve dünyada yaşanan pek çok gelişmede önemli bir etkisi olan Avrupa Birliği'nin (AB) göç politikalarının gelişimi ele alınarak zorunlu göç sürecindeki etkileri tartışılacaktır.

2. Kavramsal Çerçeve

Göç, birbiri içine geçmiş pek çok bileşenin bir araya gelmesi ile oluşan bir süreçtir. Tek bir egemen gücün olmadığı uluslararası sistem, göç ile ilgili pek çok sorun ve birbiriyle karıştırılan kavramların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu başlık altında da gündelik hayatta ve medya kanalıyla yapılan haber ile programlarda birbirinin yerine sürekli yanlış bir şekilde kullanılan “göçmen”, “sığınmacı” ve “mülteci” kavramları, BM ve göç ile ilgili uluslararası düzenlemeler dikkate alınarak açıklanacaktır.

Uluslararası Göç Örgütü (IOM), varış ülkesi kendi uyuğu veya olağan ikametgâhı dışında kalan bir ülkeye taşınan ve böylece varış ülkesi fiilen yeni olağan ikamet ülkesi haline gelen kişiyi göçmen (immigrant) olarak tanımlamaktadır. Tanıma göre, bireylerin göç etme sebebi, istek durumu ve kalış süreleri dikkate alınmamaktadır. Kısa süreli göçmenlerin de tanım kapsamına alındığı göz önüne alındığında, bireylerin başka bir ülkeye hareketinin turistik, dini, sağlık ve ziyaret gibi sebeplerle olması onları göçmen kapsamının dışına çıkarmamaktadır. 3 aydan 12 aya kadar hedef ülkede kalan kişi kısa süreli göçmen, 12 ayı aşan süre zarfında hedef ülkede kalan kişi ise uzun süreli göçmen olarak kabul edilmektedir. BM tarafından göçmen kavramı için yapılan tanımın kapsamı bir ülkeden diğerine göre değişiklik gösterebilmektedir (IOM, 2022).

IOM tarafından hazırlanan Göç Terimleri Sözlüğüne göre sığınmacı (asylum seeker), “Zulüm veya ciddi zarardan korunmak amacıyla, kendi ülkesi dışında bir ülkede güvenlik arayışında olan ve ilgili ulusal ya da uluslararası belgeler çerçevesinde mültecilik statüsüne ilişkin yaptığı başvurunun sonucunu bekleyen kişi.” olarak tanımlanmaktadır. Tanımlanan kavram çerçevesinde sığınmacılar, olumsuz bir durumun ortaya çıkması durumunda, herhangi bir gerekçeyle ülkede yaşamak için izin almamışsa, bulunduğu ülkeyi terk etmek zorundadır. Buna rağmen ülkeyi terk etmeyenler ise düzenli ve yasadışı bir şekilde bulunan bir yabancı gibi muamele görür ve sınır dışı edilebilirler (IOM, 2017).

BM tarafından hazırlanan 1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Cenevre Sözleşmesi’nde (UN Convention Relating the Status of Refugees) yer alan tanıma göre mülteci (refugee), “ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle, yararlanmak istemeyen her bireydir.” şeklinde tanımlanmaktadır (UNHCR, 1951).

*Zorunlu Göç Sürecinde Uluslararası Örgütlerin Politikaları:
Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği Örneği*

Göç olaylarının her geçen gün arttığı günümüzde göçmen, sığınmacı ve mülteci sorunu uluslararası örgütlerin, devletlerin ve bireylerin karşı karşıya kaldığı en önemli meselelerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sorunlara kalıcı ve etkili çözümler bulmak için yukarıda bahsedilen kavramların doğru bir şekilde analiz edilerek politikaların bu ekseninde belirlenmesi gerekmektedir. Aksi takdirde göç, küresel bir insanlık sorunu olarak kalmaya devam edecektir.

3. Zorunlu Göç ve Mevcut Yaklaşımlar

Zorunlu göç, içerisinde pek çok ihtiyaç, talep ve hedefin yer aldığı çok aktörlü bir olgudur. Bu aktörler göç veren ülke, göç edilmek istenen ülke, göç alan ülke, göç güzergâhları üzerinde yer alan transit ülkeler, uluslararası örgütler, insani yardım kuruluşları, göç alan ülkelerin vatandaşları ve siyasetçileri, sığınmacı, mülteci ve göçmenler olarak sayılabilir (Altay Kaya, 2021). Bu kadar fazla aktörün bir arada yer alması, zorunlu göç sürecinin rekabetçi ve çatışmalı bir alana dönüşmesine zemin hazırlamaktadır. Bu nedenle her bir aktörün talebini ayrı ayrı dikkate almak ve bunlar arasında yaşanan etkileşimin farkında olarak politikalar üretmek zorunlu göç sürecinin en az sorunla atlatılması bakımından önemlidir.

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) bünyesinde faaliyet gösteren Dayanıklı Çözümler Temel Grubu tarafından hazırlanan “Framework for Durable Solutions for Refugees and Persons of Concern” başlıklı çalışmada, zorunlu göç sürecinde menşe, geçiş ve varış ülkelerinin rol ve sorumluluklarının eşit bir şekilde paylaşılması için taraflara daha etkili ve teşvik edici kapsamlı bir eylem planından bahsedilmektedir. Bu plana göre, zorunlu göç sürecinde ulaşılmaması hedeflenen üç kalıcı çözüm yolu öngörülmektedir: İlk gidilen ülkeye entegrasyon, menşe ülkeye gönüllü geri dönüş ve üçüncü taraf bir ülkeye yerleştirme (UNHCR, 2003:3). Bu kalıcı

çözüm yollarından biri olan menşe ülkeye geri dönüş fikri günümüzde giderek yaygınlaşmaktadır. Göç konusunda güvenlik merkezli ve dışlayıcı bir anlayışın hâkim olmaya başladığı 1990'ların sonundan bu yana hükümetler, giderek ilk gidilen ülkeye entegrasyon ve üçüncü taraf bir ülkeye yerleştirme yoluna karşı çıkmaktadır (İçduygu ve Nimer, 2020).

Zorunlu göç süreci değerlendirilirken dikkate alınması gereken en önemli boyutlardan biri, göç ederek yer değiştiren mülteci ve sığınmacıların değişen hayat koşulları kadar ev sahibi konumundaki yerleşilen ülke halklarının da hayat koşullarında önemli değişikliklerin yaşanması durumudur (Altay Kaya, 2021). Bu anlamda, sorunlarla mücadele ederken ülke yönetimleri sadece uluslararası bağlamda değil, yerel siyasetçilerle iş birliği içerisinde hareket ederek yerel bağlamda da sorunların çözümü noktasında politikalar üretmelidir.

Zorunlu göç nedeniyle yaşanan pek çok sorunun açıklanması noktasında siyaset bilimi, uluslararası ilişkiler, sosyoloji ve ekonomi disiplinleri kendi alanları içerisinde değerlendirmelerde bulunarak belirli birtakım önermelerde bulunmaktadır. Yapılan bu önermeler, kendi içlerinde kayda değer olsa da diğer alanlarla bir bütünlük oluşturamaması köklü bir çözümün sağlanması noktasında bir eksiklik olarak değerlendirilmektedir. Bu durumun bir benzeri göç süreçlerinin ana aktörleri olan zorunlu göçte maruz kalan kişiler ile ev sahibi konumunda bulunan yerli halkın sorunlarının tarafsız ve bütünlük içerisinde değerlendirilememesinde de karşımıza çıkmaktadır. Tüm bu durumlar göz önüne alındığında belirli dar çerçeveler içerisinde yürütülen çalışmalar, dışlayıcı ve ötekileştirici tek taraflı politikalar, zorunlu göç süreci öncesi ve sonrasında yaşanan problemlerin tam olarak çözülmesini engellemektedir.

Zorunlu göç nedeniyle yaşanan süreçlerde ülkelerin kendi çıkarlarını gözetmesi ve politikalarını bu bağlamda belirlemesi, uluslararası mevzuatlarla güvence altına alınan mülteci haklarının zedelenmesine neden olmaktadır. Buradan hareketle tüm dünya tarafından bir sorun olarak görülen ve kabul

edilen zorunlu göç durumunun çözümü noktasında uluslararası örgütlerin kararlı ve kapsamlı bir politika üretmesine ihtiyaç vardır. Bunun sağlanması için öncelikle siyasi çıkarların ve kriz söylemlerinin bir kenara bırakılması gerekmektedir.

4. Uluslararası Örgütlerin Göç Politikaları

Göç süreçleri, kaynak ve hedef ülkeleri ilgilendirdiği kadar göç rotası üzerinde bulunan diğer ülkeleri de etkilediği için uluslararası bir politikanın oluşturulması gerektiği zorunluluğunu gözler önüne sermektedir. Bu politikalar oluşturulurken sürecin devletler tarafından güvenlik merkezli olmaktan çıkarılıp, kriz söylemlerinden uzak bir şekilde yürütülmesi gerekmektedir. Aksi takdirde problemlerin siyasileştirilmesinin önüne geçilemeyecektir.

Kathleen Newland (2005) tarafından Global Commission on International Migration (GCIM) bünyesinde hazırlanan raporda, uluslararası göçün idaresinin gerçekleştirilebilmesinin çok taraflı yönetim arayışının göz önünde bulundurulmasıyla mümkün olabileceğinden bahsedilmektedir. Oluşturulacak olan uluslararası platformun devletlerin taleplerine yanıt veren, göçten etkilenen tüm tarafların sorunlarına gerçekçi çözümler bulan geniş kapsamlı bir platform olması gerektiği değerlendirilmektedir. Newland'a göre, bu niteliklere sahip bir uluslararası örgütün şu dokuz işlevi içermesi gerekmektedir: (I) Veri toplama, dağıtım ve analiz, (II) Politika araştırması ve geliştirme, (III) Teknik yardım ve eğitim (IV) Hizmetlerin sunulması (V) Tartışma platformu, (VI) Müzakereler için destek, (VII) Kaçakçılık girişimlerini önleme, (VIII) Göçle ilgili kalkınma girişimlerinin desteklenmesi (IX) Koordinasyon (Newland, 2005:7). Bu işlevlere sahip uluslararası örgütlerin var olması zorunlu göç sürecinde yaşanan sorunların daha sağlıklı ve etkili bir şekilde yürütülmesi için büyük bir gerekliliktir.

Sadece devlet merkezli geliştirilen çalışmaların başarılı olamadığı ve yaşanan sorunları açıklamada yetersiz kaldığı, 2011 yılından beri devam eden Suriye’de yaşanan göç krizinde açıkça görülmüştür. Uluslararası göçün bir insan hakkı olduğu ve insan güvenliğinin sağlanması gerektiği bilincinin hâkim olmadığı bir uluslararası göç yönetiminin istenilen seviyede bir başarı elde edemeyeceği öngörülmektedir. Bu nedenle, devlet merkezli olmaktan çıkıp, sürece maruz kalan tüm tarafların objektif bir şekilde dikkate alındığı gerçek anlamda uluslararası ve hükümet dışı bir uluslararası örgüt yaklaşımının tesis edilmesi zorunluluğu ortadadır (Gök, 2016).

Kirişçi’ye göre, uluslararası örgütler ve devletler tarafından göç ile ilgili oluşturulan mevzuat, insan hakları yaklaşımıyla değil güvenlik yaklaşımıyla oluşturulmaktadır. Hükümetler, siyasi çıkarları ve iç siyasi baskılar nedeniyle politikalarını ulusal kimliğe yönelik bir saldırı yapılmış gibi belirlemektedir. Bu nedenle, bu konuları yumuşak güvenlik ekseninde kontrol ve önleme çerçevesinde değerlendirme eğilimi ortaya çıkmaktadır. Bu politikayı yoğun bir şekilde uygulayan AB’nin ‘Avrupa Kalesi’ halini aldığı söylemlerinin oluşmasına neden olmaktadır (Kirişçi, 2003). Bu durumda daha önce de bahsedilen insan hakları ve insan güvenliği gibi temel hakların zedelenmesi durumu ortaya çıkmaktadır.

Ülkeler göç politikalarını belirlerken, olumlu durumları arttırmayı hedeflemenin yanı sıra olumsuz durumları da en aza indirmeyi hatta sıfırlamayı kendine hedef olarak belirlemelidir. Ancak küresel bir sorun haline gelmiş olan göç krizinin, sadece bir ülke tarafından veya başka bir ülke ile yapılacak ikili anlaşmalarla çözülmesi ve başarının sağlanması mümkün görünmemektedir. Bu nedenle, dünyanın en köklü ve kabul gören uluslararası örgütlerinden olan BM ile kapsam alanı bölgesel ancak etki alanı tüm dünyaya yayılmış olan AB gibi uluslararası örgütlere büyük görev ve sorumluluklar düşmektedir.

4.1. Birleşmiş Milletlerin Göç Politikası

BM, barış, istikrar ve uluslararası güvenliği sağlamanın yanı sıra Milletler Cemiyetinden farklı olarak örgüt bünyesinde alınacak kararların yaptırım etkisini artırmak için askeri, siyasi, sosyal ve ekonomik anlamda kendisini desteklemektedir (Ağır ve Aksu, 2017). BM, tüm insanlığı ilgilendiren pek çok konuda birtakım çalışmalar gerçekleştirmiştir. Kapsama alanı da dikkate alındığında bunlardan en önemlilerinden birisi 1990'ların başında Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi (BMGK) tarafından hazırlanan İnsanı Müdahale Doktrini olarak adlandırılan çalışmadır. Doktrine göre, herhangi bir ülkenin sınırları içerisinde iç savaş, terör, insan hakları ihlalleri, soykırım gibi insani felaketlerin yaşanması sonucunda BMGK gerekirse askeri müdahalede bulunabilecektir (Aral, 2013).

Günümüzde BM bünyesinde göçmenler hakkında düzenlemelerin yapıldığı bir göç hukuku vardır. Ancak her ülkenin kendi ulusal çıkar ve güvenliğini sağlamak iddiasıyla yürüttüğü farklı göç politikalarının olması, göçmenlerin durumunu sorgulayan ve sorunlara karşı etkili ve kalıcı çözümler üretme başarısı sağlayan uluslararası bir mekanizmanın varlığından söz etmek günümüz itibarıyla mümkün değildir. Göçün suç, göçmenlerin de suçlu olarak görüldüğü bir yaklaşımla hareket edilmesi, göç politikalarının güvenlik merkezli bir sorun olarak değerlendirilmesine yok açmaktadır. Bu da etkili bir uluslararası mekanizmanın tesisi noktasında önemli bir engel olarak karşımıza çıkmaktadır (Gök, 2016).

Tüm eksikliklerine rağmen uluslararası örgütler arasında en fazla kabul gören ve tanınan örgüt olan BM, göç konusunda ilk ve kayda değer pek çok çalışmanın hayata geçmesine öncülük etmiştir. BM bünyesinde imzalan 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi, ya da BM Mültecilerin Statüsüne İlişkin Sözleşme (UN Convention Relating the Status of Refugees), 1966 tarihli BM Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi ve 2003 tarihli BM tarafın-

dan Göçmen İşçilerinin ve Ailelerinin Korunmasına Yönelik Uluslararası Konvansiyon bunlardan bazılarıdır. Yapılan bu çalışmalar, insan hakları ihlallerinin önlenmesi ve insan güvenliğinin sağlanması için atılan önemli adımlardır. 1994 yılında Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı tarafından yayımlanan raporda, insan güvenliğini tehlike altına sokan durumlar ekonomik, gıda, sağlık, çevre, birey, politik ve toplumsal olarak yedi başlık altında sunulmaktadır (UNDP, 1994).

Göç hareketleri açısından değerlendirildiğinde, İkinci Dünya Savaşı ve sonrasında yaşanan gelişmeler bir dönüm noktası olarak karşımıza çıkmaktadır. 1944 yılında kurulan Yardım ve Yeniden Yapılanma Ajansının yerine 1948 yılında Uluslararası Mülteci Örgütü kurulmuştur. Bu örgüt, nihayetinde mültecilerin durumunu düzenleyen Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'ne (UNHCR) dönüşmüştür.

BM çatısı altında göç konusunda faaliyet gösteren önemli kurumlardan biri olan Uluslararası Göç Örgütü (IOM), 1951 yılında kurulmuş ve günümüzde 162 üye devlet ve 150'den fazla ülkede bulunan ofisiyle tam anlamıyla uluslararası bir örgüttür. İnsani ve düzenli göçün topluma ve göçmenlere fayda sağladığı fikriyle hareket eden IOM, yaşanan farklı trajediler nedeniyle "göçün değişen dinamiklerine etkili yanıtlar geliştirerek dünyanın her yerindeki göçmenleri destekleme" misyonu ile hareket etmektedir. IOM tarafından 2007 yılında kabul edilen 12 maddelik strateji ile göçmenlerin yeni ortamlarına entegrasyonundan göçmen kaçakçılığı ve kaçakçılıkla mücadele konularına kadar pek çok soruna çözüm arama girişimi bulunmaktadır (IOM, 2007). Ayrıca 2015 yılında IOM üye devletleri, tutarlı ve kapsamlı bir şekilde yerine getirildiği takdirde göçün göçmenlere ve topluma fayda sağlayacağı düşüncesiyle belirli bir takım hedef ve ilkeleri belirleyen Göç Yönetişim Çerçevesi (MIGOF) de onaylanmıştır (IOM, 2016). 2019 yılında ise yine bu hedefler doğrultusunda, IOM'un genel stratejik planlamasını ve hedefini desteklemek adına beş yıllık bir stratejik vizyon belgesi hazırlanmıştır. Bu

*Zorunlu Göç Sürecinde Uluslararası Örgütlerin Politikaları:
Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği Örneği*

belge, IOM'un 2019'dan 2023'e kadar beş yıllık dönemde nasıl gelişmesi gerektiğine ve buna ilişkin bir değerlendirmeye dayanmaktadır (IOM, 2019). IOM'un göçün belirli bir düzen içerisinde tutarlı bir şekilde gerçekleşmesi halinde topluma ve göçmenlere fayda sağlayacağı fikri ve tüm dünyadaki göçmenleri destekleme amacıyla yürüttüğü tüm bu önemli çalışmalara ek olarak, İnsan Hakları İzleme Örgütünün 2003 yılında IOM hakkındaki "The International Organization for Migration (IOM) and Human Rights Protection in the Field: Current Concerns" başlıklı raporu, uluslararası örgütlerin zorunlu göç süreçlerinde yürüttüğü politikalarda yapmış olduğu önemli bir eksikliğe işaret etmektedir. Raporda; IOM'un yoğun olarak mülteci, sığınmacı ve göçmenlerin menşe ülkeye veya üçüncü bir ülkeye gönderme seçenekleri üzerinde çalışmalar yürüttüğünden ancak oralara dönmek istemeyenler hakkında yeteri kadar çalışma yürütmediği hususuna değinilmiştir (Human Rights Watch, 2003). Bu durum, çalışmanın da ölçüt aldığı zorunlu göç sürecinin ana aktörleri olan kaynak ülke, hedef ülke ve sığınmacı ile mültecilerin durumlarının dikkate alınmadan sadece ülkelerin ve uluslararası örgütler üzerinde etkili olan hegemon güçlerin çıkarları ekseninde politikalar yürütüldüğünü göstermektedir.

Uluslararası sistem içerisinde köklü bir geçmişe ve geniş katımlı bir üye yapısına sahip olan BM, pek çok alanda olduğu gibi göç yönetimi noktasında da önemli çalışmalara imza atmıştır. Dünya üzerinde yaşanan olaylara karşı BM kadar tecrübe ve yetkiye sahip başka bir uluslararası örgüt yoktur. Ancak sorunlara karşı etkili çözüm üretme hususunda birtakım eksikliklerin olduğu da açıkça görülmektedir. Göç konusunda BM bünyesinde oluşturulan yapılar ve hazırlanan onca raporlara rağmen, elle tutulur bir sonuç elde edilememiştir. Yeni ortaya çıkan sorumlulukları karşılamak adına BM'nin daha hızlı ve etkili kararlar alması için yapısında bir değişikliğe ihtiyaç olduğu görülmektedir.

4.2. Avrupa Birliği'nin Göç Politikası

AB'nin diğer ülke ve topluluklara kıyasla iktisadi ve sosyal alanlardaki göreceli üstünlüğü göç hareketlerinin çekim merkezlerinden biri olmasının temel nedenlerindedir. AB'nin ortak bir göç politikası oluşturma süreci bütünlükçü bir bakış açısıyla değerlendirildiğinde, üye ülkeler ve yaşanan olaylar ekseninde kimi unsurların ulusal, kimi unsurun ise uluslararası boyutta ele alındığı görülmektedir.

1990'lı yılların sonlarına geldiğinde, AB tarafından ulus üstü bir yönetim anlayışıyla göç ile alakalı konularda ortak bir politikanın oluşturulmak istendiği görülmektedir. 2001 yılında Geçici Koruma Direktifinin düzenlenmesi gerçekleştirilmiş, Avrupa Mülteci Fonu ve Avrupa Sınır Güvenliği Ajansı (FRONTEX) kurulmuştur. 2013'de ise; Avrupa Birliği Sığınma Sistemi (CEAS) oluşturulmuştur. CEAS sayesinde, Birliđin üyeleri sığınma politikalarının standartlaştırılması, mültecilerin koruma şartlarının sunulması ile ülkeler arasındaki yükümlülüklerin paylaşımında adaletin sağlanması amaçlanmıştır (Demirhan ve Aslan, 2015:32).

AB'nin göç politikalarının oluşma sürecinde alt yapının oluşması için pek çok program merkeze alınmıştır. Bunlar arasında en dikkat çeken ve büyük bir öneme sahip olanları şunlardır: Schengen Anlaşması, Dublin Sözleşmesi, Amsterdam Anlaşması, Tampere Zirvesi, Lahey ve Stockholm Programları.

Göç konusu bağlamında Avrupa ülkeleri hükümetler arası iş birliğinin ilk sonucu olarak kabul edilen Schengen Anlaşması, Avrupa Toplulukları üyeleri Almanya, Belçika, Fransa, Hollanda ve Lüksemburg tarafından 1985 yılında imzalanmıştır. Anlaşma, imzacı devletlerin birbirlerine olan sınırlarındaki kontrol noktalarını kaldırırken, dış sınırlar üzerindeki denetimleri artırmıştır. Bu ekseninde, Schengen Grubunun kurulması, sınırları ve göçe karşı engellemeleri arttırmak hedefiyle hayata geçirilen bir anlaşma olarak kabul edilmektedir (Güleç, 2015).

*Zorunlu Göç Sürecinde Uluslararası Örgütlerin Politikaları:
Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği Örneği*

Dublin Sözleşmesi, sığınmacı sayılarındaki hızlı yükseliş sebebiyle, AB üyesi ülkelerin sorumluluk alanlarının tespiti için kabul edilmiştir. Ancak Dublin Sözleşmesi, sadece sığınmacıların AB üyesi ülkelerinin topraklarına girişi ve başvuru şartları dikkate alınarak sorumluluğu olan ülkeyi tespit etmekle ilgilenmektedir. Schengen ile sınırlar kaldırılıp serbest dolaşım fırsatı sağlanmış, Dublin Sözleşmesi ile de sığınma konusunda önemli girişim ve çalışmalar yapılmış olsa da üye ülkelerin kendi ulusal mevzuatında uygulanması hususunda büyük uzlaşmazlık yaşanmıştır. Bu uzlaşmazlıklar, AB üyesi devletlerin iltica ve mülteci konularında birlik ve beraberlik içerisinde ortak kararlar alınamama sorununu gözler önüne sermiştir (Duruel, 2017).

AB'nin göç politikasının gelişiminde önemli dönüm noktalarından biri olarak değerlendirilen Amsterdam Antlaşması ile sığınmayla alakalı sorunların çözümünde üyelerin kendi aralarında yapacakları antlaşmalar belirleyici nitelikte olmaktan çıkarılmıştır. Bunun yerine sığınmacı sorunuyla alakalı olarak politika yapma ve karar alma yetkisinin AB'ye bağlı kurumlara devri gündeme gelmiştir. Amsterdam anlaşmasıyla, AB'nin sığınmayla alakalı noktalarda hangi alanlarda yetki sahibi olacağı belirlenmiş ve beş yıllık geçiş süreci amaçlanmıştır (Dürgen, 2015).

AB Komisyonu, 1999 yılında Finlandiya'nın Tampere kentinde bir araya gelerek "sığınma arama hakkına tam olarak saygı" noktasında anlaşmışlardır. Bu toplantıda, AB üyesi ülkeleri tarafından "Ortak Avrupa Sığınma Sistemi (OASS)" oluşturulması kararı alınmıştır. Zirvede alınan bu karara göre, bir kişinin işkence ve zulüm gördüğü yere bir daha gönderilmemesi ilkesine kesinlikle uyulacağı OASS kurma noktasında anlaşmaya varılmıştır (Dinçer ve Eşsiz, 2011).

Lahey Programı, AB'nin göç ve iltica konusunda 2005-2010 yılları arasındaki beş yıllık zaman dilimindeki hedeflerinden oluşmaktadır. Lahey Programının amacı; "1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi ve diğer uluslararası anlaşmalara uygun olarak, ihtiyaç halindeki kişilerin temel haklara ve adale-

te erişimlerini sağlamak, göç akışlarını düzenlemek ve özel hukuk ve aile konuları ile ilgili yasal işlemlerde karşılaşılan hukuki ve adli engelleri ortadan kaldırmak için Birlik ve üye devletlerinin ortak yeteneklerini geliştirmek” (Köktaş, 2011) olarak açıklanmıştır.

2009 yılında düzenlenen Zirve’de benimsenen Stockholm Programı, daha önce Tampere ve Lahey Zirvelerinde alınan kararların bir devamı niteliğinde olup, 2010-2014 yılları arasında göç konusunda yapılması planlanan çalışmalara öncülük etmeyi hedeflemektedir.

Gerçekleştirilen anlaşma, zirve ve program göz önüne alındığında AB’nin ortak göç politikasının temel amaçlarını (Tavas, 2015)

- Yasal olarak gerçekleştirilen göçün düzenlenmesi,
- Yasadışı göçün önüne geçilmesi
- Göçmenlerin AB üyesi ülkelerin toplumlarına entegrasyonun artırılması ve
- Göçün, AB dışında kalan ülkelerle kurulacak iş birlikleri vasıtasıyla yürütülmesi

olarak sıralamak mümkündür.

Genel olarak değerlendirildiğinde AB’nin göç politikalarına getirilen eleştiriler ise üç başlıkta toplanabilir. Bunlardan birincisi olan Asimilasyon Modeli, kaynak ülkelerden gelen göçmenlerin dil, kültür ve sosyal nitelik açısından yaşadıkları yerlere uyum sağlayacakları fikriyle politikalar geliştirilmesini öngörür. Bunun sağlanması adına, oturma hakkı olanlara vatandaşlık imkânının verilmesi ve bununla birlikte etkin bir asimilasyonun sağlanmasına dair politikalara dayanır. İkinci model olan Çok Kültürlü Model ise göçmenlerin dil, kültür ve sosyal alanlardaki farklılıklarını değiştirmelerini istemeden onlara yerli halk gibi eşit hakların verilmesi durumudur. Üçüncü ve son olarak Dışlanma Modelinde siyasal iktidarlar ve yerli halk, göçmenleri kendilerinden kabul etmezler. Bunun için göçmenlerin herhangi bir hakka sahip olmalarını sınırlandırmışlardır (Güleç, 2015).

*Zorunlu Göç Sürecinde Uluslararası Örgütlerin Politikaları:
Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği Örneği*

AB, ekonomik refahın yanı sıra vadettiği demokrasi, insan hakları ve hukukun üstünlüğü gibi değerlerle göçmenleri cezbetmektedir. Göçmenlerin ilgi odağı olan Avrupa ise kendi bünyesinde bir takım karar ve önlemler almak durumunda kalmıştır. Yukarıda bahsedilen tüm bu anlaşma, zirve ve programlar değerlendirildiğinde, AB'nin göç ve iltica alanlarında yaptığı çalışmaların çok da başarılı olmadığı görülmektedir. Çekim merkezi konumunda bulunan AB, ürettiği yeni stratejilerle göç problemine çözüm bulmak yerine daha Avrupa dışında tutmak ve sorunu yerinde yönetmek istemiştir. Bu da tüm dünyaya vaat edilen demokrasi, insan hakları ve hukukun üstünlüğü gibi değerlerin çiğnendiğini gözler önüne sermektedir.

5. Sonuç

Tüm dünyayı yakından ilgilendiren bir durum haline gelen göç krizlerinin çözümü noktasında sadece devlet merkezli geliştirilen çalışmaların başarılı olamadığı ve yaşanan sorunları açıklamada yetersiz kaldığı en güncel sorunlardan olan ve 2011 yılından beri devam eden Suriye göç krizinde açıkça görülmüştür. Onun içindir ki tüm tarafların göç sorunuyla etkili bir şekilde mücadele etmesi ve bunu birlikte hareket edecek şekilde yapması gerektiği sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu mücadele verilirken insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğü kavramları dikkate alınmalı ve bu ekseninde politikalar üretilmelidir. Aksi takdirde devletler kendi iç siyasi çıkarlarını, uluslararası örgütler de hegemon güçlerin isteklerini merkeze alarak yürüttüğü politikalarla, kontrol ve önleme çerçevesinden dışarı çıkamayacak, başarı elde edemeyecektir.

Zorunlu göç sürecinde yaşanan problemlerin çözümü noktasında kaynak ülke, hedef ülke ve sığınmacı ile mültecilerin ana aktör olarak bir bütünlük içerisinde ele alınması ve bu ekseninde kapsamlı politikaların benimsenmesinin gerekliliği ortaya çıkmıştır. Aksi takdirde, göç konusunda dünyanın

farklı noktalarında farklı şekillerde yaşanan sorunlar daha büyük küresel krizlere yol açacaktır. Bu hususta, devlet odaklı çözüm yöntemlerinin başarı elde edemediği açıkça ortadayken bu durumun çözümü noktasında uluslararası ve bölgesel örgütlere büyük bir görev ve sorumluluk düşmektedir. Bu bağlamda uluslararası göç yönetişimi konusunda çalışmalar yürüten pek çok uluslararası ve bölgesel kurum vardır. Bu çalışmada dünyanın en köklü ve kabul gören uluslararası örgütlerinden olan BM ile kapsam alanı bölgesel ancak etki alanı tüm dünyaya yayılmış olan AB gibi önemli uluslararası örgütlerin göç politikaları ve çalışmaları üzerine değerlendirmeler yapılmıştır.

BM, göç konusunda yapmış olduğu çalışmalarla pek çok meselede öncülük yapmış olmasına rağmen sorunlara etkili çözüm üretme noktasında eksik kalmıştır. BM bünyesinde oluşturulan yapılar ve hazırlanan onca raporlara rağmen, elle tutulur bir sonuç ve başarı elde edilememiştir. BM'nin çalışmanın ölçüt olarak aldığı kaynak ülke, hedef ülke ve sığınmacı ile mültecileri ana aktör olarak değerlendirme ve bu ekseninde politikalar üretme hususunda arzu edilen başarıyı sağlayamadığı sonucuna ulaşmıştır.

AB'nin iktisadi ve sosyal alanlardaki göreceli üstünlüğü göç hareketlerinin çekim merkezlerinden biri olmasının temel nedenlerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. AB'nin ortak göç politikası oluşturma süreci kapsamlı bir bakış açısıyla değerlendirildiğinde, kimi unsurlar ulusal, kimi unsur ise uluslararası boyutta alındığı görülmektedir. Bu durum, üye ülkelerin iç siyasi baskıları ve siyasi menfaatlerini Avrupa değerleri olarak dünyaya vaat edilen demokrasi, insan hakları ve hukukun üstünlüğü gibi kavramların üstünde görmesine ve bu değerlerin zedelenmesiyle Birliğe olan inanca zarar gelmesine ve başarısız olunmasına yol açtığı görülmektedir. Çalışmada da ayrıntılı bir şekilde bahsedilen tüm anlaşma, zirve ve programlar değerlendirildiğinde, AB'nin çalışmanın ölçüt aldığı kaynak ülke, hedef ülke ve sığınmacı ile mültecileri ana aktör olarak değerlendirme ve bu ekseninde bütünlükçü politikalar üretme hususunda arzu edilen başarıyı sağlayamadığı sonucuna ulaşmıştır.

*Zorunlu Göç Sürecinde Uluslararası Örgütlerin Politikaları:
Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği Örneği*

Sonuç olarak, insan hak ve güvenliğinin merkeze alınmadığı, zorunlu göç sürecinin tarafları olan ana aktörlerin sorunlarının bütüncül bir şekilde değerlendirilmediği ve bu sorunları tüm tarafların ortak çıkar ve menfaatleri doğrultusunda çözme bilinciyle hareket edilmediği sürece uluslararası örgütlerin göç yönetimi konusunda başarılı olamayacağı değerlendirilmektedir.

Kaynaklar

- Ağır, O., & Aksu, Z. (2017). Birleşmiş Milletler'in Suriye Krizine Yönelik Politikalarının Deđerlendirilmesi. *ASSAM Uluslararası Hakemli Dergi*, 4(9), 43-55.
- Berdal, A. (2019). *Birleşmiş Milletler ve Uluslararası Eşitsizlik*, SETA Analiz, 72:1-26.
- Demirhan, Y., & Aslan, S. (2015). Türkiye'nin sınır ötesi göç politikaları ve yönetimi. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 23-62.
- Dinçer, S., & Eşsiz, F. P. (2021). Uluslararası Göç Olgusu ve "Arap Baharı" Sürecinde Değişime Uđrayan Avrupa Birliği Göç Politikaları Title: The International Migration Phenomenon and the European Union Migration Policies Changing During the " Arab Spring" Process. *Ekonomi İşletme Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 7(1), 70-86.
- Duruel, M. (2017). Avrupa Birliği Göç Politikası ve Kitlemel Göç Akınları Karşısındaki Durumu. *Uluslararası Politik Araştırmalar Dergisi*, 3(3), 1-12.
- Dürgen, B. (2015). *Türkiye'deki Suriyelilerin Hukukî Durumu*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Antalya.
- Global Trends Report (2021). UNHCR, Cenevre.
- Gök, G. O. (2016). Kimin güvenliği? uluslararası göç-güvelik ilişkisi ve uluslararası örgütlerin rolü. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (31), 65-82.
- Güleç, C. (2015). Avrupa Birliği'nin göç politikaları ve Türkiye'ye yansımaları. *Journal of TESAM Academy* 2:81-100.

*Zorunlu Göç Sürecinde Uluslararası Örgütlerin Politikaları:
Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği Örneği*

- Güllüpnar, F. (2012). Göç Olgusunun Ekonomi-Politiği ve Uluslararası Göç Kuramları Üzerine Bir Değerlendirme. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 4:53-85.
- IOM. (nd). *Göç Terimleri Sözlüğü*. Erişim adresi: https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml31_turkish_2ndedition.pdf (Erişim Tarihi 21.06.2022).
- IOM. (2007, Kasım 9). IOM Strategy. Erişim adresi: https://governingbodies.iom.int/system/files/jahia/webdav/shared/shared/mainsite/about_iom/en/council/94/MC_INF_287.pdf (Erişim tarihi 21.06.2022).
- IOM. (nd). *Key Migration Terms*. Erişim Adresi: <https://www.iom.int/key-migration-terms> (Erişim Tarihi 21.06.2022).
- IOM. (nd). *IOM Strategic Vision*. Erişim adresi: <https://governingbodies.iom.int/system/files/en/council/110/C-110-INF-1%20%20IOM%20Strategic%20Vision.pdf> (Erişim Tarihi 21.06.2022).
- IOM. (nd). *Migration Governance Framework*. Erişim adresi: <https://publications.iom.int/books/migration-governance-framework> (Erişim Tarihi 21.06.2022).
- İçduygu, A., & Nimer, M. (2020). The politics of return: exploring the future of Syrian refugees in Jordan, Lebanon and Turkey. *Third World Quarterly*, 41:415-433.
- Kaya, D. A. (2022). Zorunlu göç ve dayanıklılık planlaması: Türkiye'nin Suriye zorunlu göçü deneyimi. *METU Journal of the Faculty of Architecture*, 38(2).
- Kirişçi, K. (2003). The Question of Asylum and illegal Migration in European Union Turkish Relations. *Turkish Studies*, 4:79-106.

- Köktaş, A. (2011). Sınır Güvenlik Birimi Kurma Çalışmaları. *SDE Analiz*, 1-27.
- Newland, K. (2005). The Governance of International Migration: Mechanisms, Processes and Institutions. Erişim adresi: https://www.iom.int/sites/g/files/tmzbd1486/files/jahia/webdav/site/myjahiasite/shared/shared/mainsite/policy_and_research/gcim/tp/TS8b.pdf (Erişim Tarihi 21.06.2022).
- Tavas, O. E. (2015). Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne Tam Üyelik Sürecinde Uluslararası Göç Yönetimi Stratejisi (Bir Model Önerisi). (Yayımlanmış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- The International Organization for Migration (IOM) and Human Rights Protection in the Field: Current Concerns (2003). Human Rights Watch, Cenevre.
- UNDP. (1994). İnsani Gelişme Raporu: İnsani Gelişme Türkiye Ülke Profili Raporu.
- UNHCR. (1951). Convention and Protocol Relating to the Status of Refugees. Erişim adresi: <https://www.unhcr.org/3b66c2aa10> (Erişim Tarihi 21.06.2022).
- UNHCR. (2003). Framework for Durable Solutions for Refugees and Persons of Concern. Erişim adresi: <https://www.unhcr.org/partners/partners/3f1408764/> (Erişim Tarihi 21.06.2022).
- World Migration Report. (2022). Erişim adresi: <https://worldmigration-report.iom.int/wmr-2022-interactive/> IOM, Cenevre.